

L'assignatura pendent dels catalans

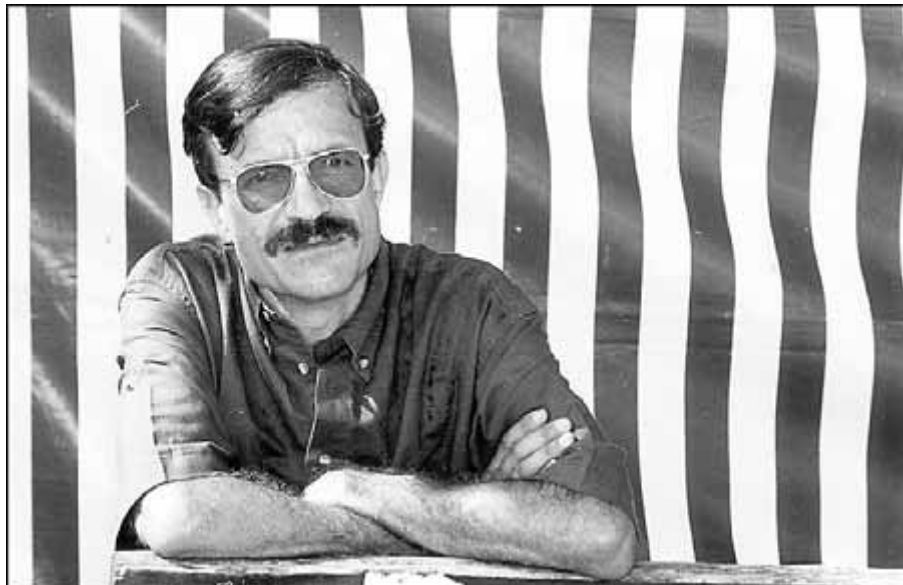
JORDI SEDÓ

ASSAIG

Diversos autors, *Autoestima i Països Catalans*. LA BUSCA EDICIONS. Barcelona, 2003.

Entre el mes d'octubre del 2000 i el mes de març del 2001, va tenir lloc a diversos punts dels Països Catalans un cicle de jornades de psicologia que duia per títol *La catalanitat, una identitat sòlida*, sota els auspicis de diverses entitats, entre les quals, el III Congrés de Cultura Catalana. El llibre que presentem avui recull, doncs, una selecció de les ponències que s'hi van presentar; i més concretament les de Quim Gibert, professor de psicologia i pedagogia en un centre d'ensenyament secundari, Josep Murgades, filòleg, Bernat Joan, catedràtic de llengua i literatura catalanes en un institut de l'illa d'Eivissa, i Marc-Antoni Adell, inspector d'educació i professor de psicologia a la Universitat de València, tots quatre amb una respectable obra escrita al darrere.

El llibre, malgrat que recull l'opinió de quatre autors, té un plantejament força unitari, ja que des d'un doble enfocament, el psicològic (Quim Gibert i Marc-Antoni Adell) i el sociolingüístic (Josep Murgades i Bernat Joan) aborda un tema que, a parer nostre, és cabdal: l'autoestima col·lectiva (i correlativament l'autoodi) dels parlants de la nostra llengua i la influència que té(nen) aquest(s) factor(s) en aspectes com ara la identitat nacional i les

JOSEP MURGADES ÉS UN DELS AUTORS DE L'ASSAIG 'AUTOESTIMA I PAÏSOS CATALANS'

possibilitats de reeixir en el procés de normalització lingüística.

El catalanoparlant està tan acostumat a sentir-se inculpat pel sol fet de ser-ho que ha arribat a interioritzar aquesta culpa de manera col·lectiva (autoodi) fins al punt que sent la necessitat de disculpar-se constantment per la seva procedència, actitud que referma el no-català en el seu rebuig cap a la submissió del català, que al seu torn, sent una necessitat encara més gran de tornar-se a disculpar i el cicle fatídic comença de nou.

A més, el català que ha arribat a sentir un autoodi prou profund per arreglar-se al costat d'aquells que s'encarreguen d'insuflar-lo, amb la seva actitud, vol fer-se perdonar per po-

der passar a formar part de la comunitat sentida com a superior i dipositària de totes les virtuts; però difícilment aconsegueix reeixir del tot perquè sempre serà percebut com a portador d'una mena de pecat original inesborrable, que no és altre que el de la seva catalanitat d'origen, per la qual cosa haurà d'estar demostrant constantment que la seva renúncia és ferma i irrevocable; malgrat tot, al mínim defalliment, li seran retrets els seus orígens i haurà de fer un esforç addicional per disculpar-se'n. I, novament, el cicle fatídic.

Els autors, que en tot moment situen l'univers del llibre en l'àmbit dels Països Catalans, són coneixedors que la valoració col·lectiva que fa el catalano-

parlant de la pròpia identitat nacional té molt poc a veure amb la que poden fer els ciutadans de qualsevol altra nació que, a diferència de la nostra, tingui un Estat propi al darrere i col·loquen el poder de l'Estat al centre de la font de producció d'autoodi de la comunitat catalanoparlant.

Són molts i molt interessants els conceptes que desenvolupen els quatre ponents, però ens semblen especialment suggeridors i dignes d'especial atenció el d'introjació (Q. Gibert), que té lloc en el moment en què l'individu assumeix com a propis aspectes d'un altre de considerat més alt en estatus; el desemparament après (Q. Gibert), en virtut del qual el catalanoparlant renuncia a defensar-se dels atacs perquè, de tan sovint com ho ha de fer, es veu incapaç de mantenir constantment el tremp necessari; l'autoodi com a mitjà d'ascens social (J. Murgades), que vindria a ser el reconeixement de la pròpia identitat com un impediment per obtenir èxits en l'àmbit social; el desaprenentatge pautat (Marc-Antoni Adell), que és un procés gràcies al qual el catalano parlant imbuït d'autoodi podria anar abandonant les actituds de rebuig de la pròpia identitat nacional que la pressió ambiental li ha anat fent aprendre pràcticament per òsmosi; i l'autocentrament (B. Joan), que es produeix quan un grup humà pren consciència de la seva situació de subordinació i comença a buscar les sortides possibles per reeixir.

DE LECTURA INEXCUSABLE

Altres conceptes, com els de dignitat, por, culpa, vergonya, prejudici, pes de l'ordre establert, autoodi com a forma d'opressió i uns quants més, són també presents al llarg del centenar llarg de pàgines d'aquest petit volum, que haurien de llegir inexcusablement tots els catalanoparlants per tal de saber exactament per què ens passa el que ens passa com a col·lectiu i què podem fer perquè no ens continuï passant.

Un llibre, doncs, molt recomanable que no pot faltar als prestatges de la biblioteca de cap ciutadà dels Països Catalans perquè conté la clau de tots els perquè que ens podem plantejar en relació amb molts dels mals que pateix aquesta terra nostra.

ASSAIG

Sergio Vila-Sanjuán, *Crónicas culturales*. DEBOLSILLO. Barcelona, 2004.

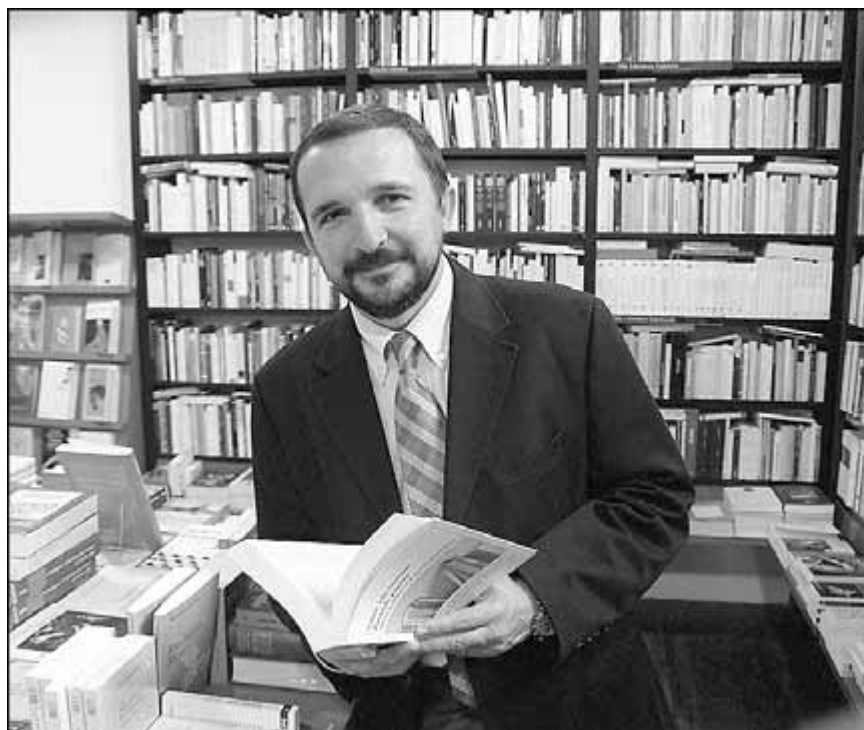
La lectura de Tom Wolfe, Ana María Moix i Terenci Moix, la necessitat d'ajuda d'un cosí reporter i la voluntat de "saber-ne més sobre els creadors que em van proporcionar els millors moments". Aquests són alguns dels elements que estaven en la línia de sortida del Sergio Vila-Sanjuán periodista cultural. I aquestes i altres coses de la professió són les que explica en el pròleg de *Crónicas culturales*, vint pàgines que no tenen preu. Un aperitiu.

Un entrant on veiem el perquè d'un estil directe que ajuda a construir les imatges en el lector, amb la descripció de petits detalls significatius de la psicologia dels personatges entrevistats, o de les circumstàncies del moment. El perquè d'una feina ingent de documentació que es tradueix en la pregunta necessària, en el comentari que situa. Importar el Nou Periodisme nord-americà, per transmetre cultura, va ser una idea feliç que ha ajudat a socialitzar continguts.

Sergio Vila-Sanjuán (Barcelona, 1957), avui coordinador del suplement *Cultura/s* de *La Vanguardia*, va arrencar en el mític grup Mundo, va passar per *El Correo Catalán* i *El Noticiero Universal*, a banda de col·labo-

Cultura de diari

EDUARD MOLNER

EL PERIODISTA CULTURAL SERGIO VILA-SANJUÁN

rar en nombroses publicacions com ara *El Europeo* i *Ajoblanco*. És, a més, autor de *Pasando página. Autores i editores en la España democrática* (Destino, 2003). Pocs professionals del periodisme cultural d'aquest país podrien exhibir una trajectòria més llarga i un bagatge més ric: la publicació de *Crónicas culturales*, una selecció de trenta anys dels seus reportatges, articles, entrevistes, reflexions, etcètera, s'hauria d'entendre en termes de servei públic.

Què podem llegir en aquest recull? Moltes coses i molt interessants, i no dispo de l'espai: el llibre es pot atacar de principi a final (està ordenat cronològicament) o bé selectivament en funció de l'interès que personatges i temes tinguin per al lector. Serà injust i esmentaré algunes perles: llegits avui, quins documents més preciosos! *Crónicas del Congreso Internacional de Intelectuales de Valencia* (Spender, Paz, Fuster, Vázquez Montalbán i les preocupacions dels 80); *Crónicas de la campaña contra la continuación de la Sagrada Familia* (invitaciones per insultar la façana de la Passió); *Los orígenes de lo políticamente correcto* (el Fòrum 2004 és l'apoteosi del pensament políticament correcte?); l'escepticisme de Kundera; el vitalisme d'Irving...

Per a un professional –de la història?, del periodisme?, de l'ensenyament?– *Crónicas culturales* és de debò una eina realment útil de tenir a casa. Per a qualsevol lector inquiet, un plaer d'aquells que engrandeixen l'esperit.